

2021-03-04

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr KFKS 2021/201

Kommunstyrelsen

Uppföljning av Nackas miljöprogram 2021

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens miljöutskott föreslår kommunstyrelsen att fatta följande beslut.

1. Kommunstyrelsen noterar informationen.
2. Kommunstyrelsen överlämnar uppföljningen till samtliga nämnder. Nämnderna ska i mål och budgetarbetet redovisa vilka åtgärder de vidtar för att nå ambitionerna i miljöprogrammet.

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun antog 2016 ett lokalt miljöprogram med sex miljömål: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, rent vatten, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv.

Det samlade miljöarbetet i kommunen har under 2020 gått framåt. Sammanfattningsvis visar många av indikatorerna positiva trender; bl.a. minskar utsläppen av växthusgaser i takt för att nå målen i tid, likaså energianvändningen i kommunens byggnader, luften är ren vid förskolor och skolor och antalet enskilda avlopp minskar. De indikatorer som visar negativa trender är bl.a. vattenförekomster med god kemisk och ekologisk status samt andel av kommunytan som är naturmark med höga naturvärden.

Detta ärende redovisar uppföljningen av de lokala miljömålen indikatorer, se bilaga 1.

Ärendet

Nackas miljöprogram antogs 2016 och sträcker sig till 2030. Programmet är baserat på sex miljömål: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, rent vatten, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv. Syftet med miljöuppföljningen är att genom beslutade indikatorer följa upp hur arbetet med att nå miljömålen fortlöper. Varje år följs målarbetet upp av kommunstyrelsen.

Nacka har i kommunens mål- och budget satt upp ambitiösa mål för fossilfrihet och klimatneutralitet. För att nå de mål som kommunen satt upp är Nacka kommun i hög grad beroende av andra aktörer och behöver därmed samverka med såväl akademi och näringsliv som andra kring vilka åtgärder som behövs för att minska utsläppen i kommunen.

Utifrån uppföljningen kan slutsatser dras kring hur effektiva och tydliga indikatorerna är för att mäta utvecklingen. Under våren sker ett proaktivt arbete med indikatorerna som därefter resulterar i en formell översyn i samband med höstens mål- och budgetarbete. Indikatorer revideras då vid behov. Samarbete mellan kommunens egna verksamheter, företag och invånare i Nacka är grunden till ett bra miljömålsarbete.

Nacka kommuns hållbarhetsarbete är inriktat på att Nacka ska vara en miljösmart kommun och att stadsutvecklingen ska ske i takt med både medborgare och miljö. Rent vatten, frisk luft, ett rikt växt- och djurliv och en god bebyggd miljö kännetecknar Nackas miljöambitioner. Kommunen arbetar även för en låg klimatpåverkan och för en giftfri miljö. Förbränningen av fossila bränslen måste minska drastiskt. Målet är ett helt fossilfritt samhälle vilket innebär att Nacka helt ska fasa ut fossil energi från sin egen verksamhet. Ett av kommunens fyra övergripande mål är attraktiva livsmiljöer i hela Nacka. Det långsiktiga hållbarhetsarbetet utifrån Agenda 2030 har börjat ta form utifrån kommunens beslutade prioriteringar. Under 2020 har flertal klimat- och miljöinsatser skett, bland annat uppmärksammade fällningar av fosfor i Järsla- och Sicklasjön.

Sammanfattande kommentarer per miljömål

Begränsad klimatpåverkan

De totala utsläppen av växthusgaser har varit oförändrade sen förra årets värden, medan utsläppen från vägtrafiken minskat till viss del efter föregående års ökning. De totala utsläppen av växthusgaser är nästintill oförändrade sedan förra årets mätning. Växthusgasutsläppen från vägtrafiken har minskat med lite drygt en fjärdedel sedan 2010 vilket innebär att delmålet för år 2020 (-25%) är uppnått. För att mäta hur kommunen bidrar till begränsad klimatpåverkan har två nya indikatorer beslutats under året; ”klimatpåverkan från anställdas tjänsteresor som görs med flyg” samt ”andel av kommunens fordon som kan drivas med förnybara bränslen”.

Energianvändning i kommunens egna byggnader har minskat från 174 till 120 kilowattimmar per kvadratmeter mellan 2009 och 2020. Målet som sattes till 2020 har alltså uppnåtts. Ett nytt mål har antagits med fortsatta minskningar om minst 3 % per år fram till 2025. Åtgärder som planeras för att uppnå målet är ventilationsarbeten, tilläggsisoleringar i samband med takomläggning samt installation av nyare värmesystem på några äldre förskolor. Matavfall som skickats till biologisk behandling har ökat i kommunen mellan 2015–2018. Under 2020 ökade andelen matavfall som skickas till biologisk behandling till 29 procent. Andelen matavfall som sorterar ut till rötning ökar kontinuerligt på grund av att fler börja sortera matavfall. Något som också påverkar indikatorns utfall är att alla nya bostäder har en matavfallssortering.

Samtliga indikatorer inom miljömålet visar på att utvecklingen går åt rätt håll men det finns utmaningar inom exempelvis indikatorerna gällande klimatpåverkan från kommunens livsmedelsinköp och andelen av kommunens bilar som kan drivas med förnybara bränslen.

Frisk luft

Under 2020 utsågs Nacka som bästa cykelkommun i regionen. I 2019 års cykelundersökning klättrade Nacka 16 placeringar till sjunde plats totalt, och blev därmed bästa kommun i Stockholmsregionen, strax före Stockholm som hamnade på nionde plats. Arbetet med att bidra till målet fortsätter. Halten av partiklar och andra luftföroreningar ligger på fortsatt låga nivåer i de senaste mätningarna för skolor och förskolor i Nacka. Data från indikatorn bygger på beräkningar som grundas på utsläppsdata inom kommunen, regionen och nationellt.

Samtliga indikatorer inom miljömålet visar på att utvecklingen går åt rätt håll. Samtidigt visar de senaste prognoserna att vägtrafiken i Nacka kommer att öka vilket innebär att vägtrafiken fortsatt kommer att vara en stor källa till luftföroreningar.

Giftfri miljö

Andelen ekologisk mat i kommunens verksamheter har ökat sedan 2018. För 2020 uppmättes andelen ekologisk mat i kommunens verksamheter vara 35,1 procent. Detta är en liten ökning från föregående år. För att uppmärksamma målet för livsmedel ordnade inköpsenheten under vårterminen 2020 en diplomutdelning för måltidspersonal i förskola och skola där verksamheternas ekologiska inköpsandel uppmärksammades. Delmålet som sattes till 2020 har uppnåtts för indikatorn som avser att mäta andelen närproducerad mat i kommunens verksamheter. För 2020 uppmättes andelen vara 86,5 procent. Indikatorn avseende andelen punkter på checklistan för giftfri förskola som förskolorna i snitt klarat av har för 2020 inte fått ett värde på grund av att färre förskolor svarade på den enkät som skickades ut. Indikatorn kan komma att behöva ses över under 2021, alternativt kompletteras med ett annat mått för att följa utvecklingen av giftfria förskolor.

Samtliga indikatorer inom miljömålet visar på att utvecklingen går åt rätt håll men något sakta.

Rent vatten

Under året har ett flertal satsningar gjorts för att rena Nackas vatten. Bland annat har fällning av fosfor skett i Järlasjön och Sicklasjön. Syftet med fällningen har varit att binda 400 kg fosfor och därmed öka förutsättningarna att återställa Järlasjön och Sicklasjön till god status i enlighet med EU:s vattendirektiv samt enligt Lokalt åtgärdsprogram för Järlasjön/ Sicklasjön. Projektet har genomförts med stöd av LOVA-bidrag. Av de resultat som hittills har analyserats har fällningen uppnått avsett ändamål. Andel sjöar med god status vad gäller övergödning är kvar på 2019 års nivå, vilket är under målvärdet. Insatserna under 2020 är inte utvärderade med ny provtagning, men effekt bör kunna synas i nästa års mätning. Fällningen av Järlasjön/Sicklasjön slår ännu inte igenom eftersom det är sommarens provtagning som fortfarande gäller som referens. Bastusjön hade inte god status innan förra årets utsläpp och skulle behöva en fosforfällning för att uppnå god status. När det kommer till antalet enskilda avlopp i kommunen, fortsätter dessa att minska och är i linje med tidigare års minskningstakt. Indikatorn är beroende av omvandlingen i förnyelseområdena.

Indikatorerna inom miljömålet Rent vatten mäts i dagsläget årligen vilket kan göra att resultatet, beroende på lokalklimat (temperatur mm), varierar mellan åren. Detta gör att utfallen för indikatorerna går upp och ner efter den årliga mätningen.

God bebyggd miljö

Arbetet med att ta fram en klimatanpassningsplan för kommunen har påbörjats. Under hösten har en klimat- och sårbarhetsanalys påbörjats som utgör ett grundläggande material för det vidare arbetet med klimatanpassningsplanen. Antalet miljöcertifierade byggnader har ökat från 63 stycken år 2015 till 191 stycken år 2020, vilket innebär att målet till 2025 snart är nått.

Utvecklingen ser positiv ut för några indikatorer inom miljömålet. Dock finns det flertal som ännu inte har något utfall, vilket behöver prioriteras under 2021 alternativt revideras med andra mått.

Ett rikt växt- och djurliv

Under 2020 har ett flertal insatser skett för att både bevara och utveckla ett rikt växt- och djurliv. Bland annat har kommunen under året genomfört åtgärder i Ältadalen på ytor som etableras till ängsmark. Under sommaren fick det som ska vara klippt gräsmatta växa högt på grund av dålig etablering och att bevattningsmöjligheterna är svåra i området. Detta bidrog till att klövern fick möjlighet att blomma ordentligt och hela området var fullt av glada bin och humlor. I samband med kommunens ombyggnadsarbeten av vägarna vid Orminge centrum har även sju groddpassager anlagts för att minska trafikdödligheten för groddjuren som har visat sig vara mycket hög. Två groddammar har anlagts för att det ska finnas fiskfria vattenytor i sumpskogen som inte torkar ut, där grodorna kan reproducera sig. I sjön Sarvträsk finns även en större population av paddor som också gynnas av åtgärderna.

Enstaka indikatorer inom miljömålet behöver göras en översyn på för att kunna följa utvecklingen i rätt riktning.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser bedöms uppstå då ärendet endast är en uppföljning av 2020 års miljöarbete. Det är respektive nämnd som ansvarar för att ta fram åtgärder kopplade till miljöprogrammet. De ekonomiska konsekvenserna är därför beroende av vilka val av åtgärder som respektive nämnd kommer att föreslå i nämndernas mål- och budgetprocess. Det bör dock noteras att flertal indikatorer fortfarande saknar data och behöver utredas vidare för att metodiken för uppföljningen ska fungera.

Konsekvenser för barn

Allt miljöarbete leder till minskad negativ påverkan på barn och bättre förutsättningar för deras framtid och är således positivt för barnen.

Handlingar i ärendet

Bilaga 1. Uppföljning av miljöprogrammet – utfall 2020

Bilaga 2. Miljöprogram 2016–2030

Per Enarsson
Miljöchef
Miljöenheten

Anastasja Stengred
Miljösamordnare
Miljöenheten